

3. Костецький В.В. Повітряне право України : Навчальний посібник / За заг. ред. д.ю.н. – Дрогобич : Коло, 2011. – 552 с.

4. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Сафончик О.І. Правове регулювання перевезень в Україні : Навч. посіб. / За ред. Є.О. Харитонova. – Х.: Консум, 2006. – 242 с.

5. Шелухін М.Л., Антонюк О.І., Вишневецька В.О. та ін. Транспортне право України: Підручник / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишневецька / За ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 567 с.

УДК 342.9:629.73(043.2)

Іванова Н.В.,
студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Гончарук С.Т., к.ю.н., професор

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВІДНОСИНИ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Галузь цивільної авіації є важливою складовою вітчизняного господарського комплексу, яка в умовах ринкової економіки зазнає змістової трансформації, які всі інші економічні складові. Зокрема, це стосується ролі та обсягу державного втручання у різнобічну діяльність суб'єктів цивільної авіації, зміни форм і методів управління у цій галузі, відповідно і зміни стосунків між учасниками управлінських відносин.

Очевидно, що більшість насичених, різноманітних господарсько-управлінських відносин у цій сфері складається під дією різних правових норм, у тому числі норм господарського права, цивільного, повітряного, екологічного, земельного, трудового, фінансового та інших галузей права. Проте серед них переважають відносини, що складаються під впливом дії норм адміністративного права, інтегруючою складовою якого є адміністративно-процесуальні норми.

Структурний зміст адміністративного процесу формує велика кількість адміністративних проваджень, у рамках яких вирішується великий масив різноманітних управлінських справ. Значна кількість таких адміністративних справ вирішується й у багатогранній управлінській діяльності суб'єктів цивільної авіації. З урахуванням характеру і призначення відповідних адміністративних проваджень, правового статусу та функціональних повноважень окремих суб'єктів права, між учасниками

цих проваджень виникають різноманітні адміністративно-процесуальні відносини.

Цим відносинам у цілому властиві ознаки, характерні для інших адміністративних процесуальних правовідносин. Враховуючи невід'ємну залежність адміністративно-процесуальних відносин від матеріальних правовідносин, похідність їх від останніх, для цих відносин характерними є специфічні риси, притаманні їх матеріальному аналогу. Так, стосовно авіатранспортної галузі:

а) такі відносини переважно складаються в управлінській сфері в межах виконавчо-розпорядчої діяльності суб'єктів цієї галузі;

б) вони опосередковано виражають реальне (динамічне) втілення в життя управлінських функцій цих суб'єктів, визначених матеріально-правовими нормами;

в) ці відносини здебільшого є субординаційними (вертикальними), відзначаються нерівноправністю сторін у межах службового підпорядкування (ця риса нехарактерна для відносин за участю громадян);

г) обов'язковою стороною таких відносин, як правило, є повноважний орган (або посадова особа) цивільної авіації;

д) правові суперечки, що виникають у процесі цих відносин, вирішуються переважно в адміністративному (позасудовому) порядку в межах ієрархічно-владних рішень повноважних суб'єктів цієї галузі (проте варто зважати на широку можливість судового розгляду і вирішення адміністративних позовів у рамках адміністративного судочинства);

е) вони можуть виникати за ініціативою всіх учасників (наприклад, щодо надання послуг з перевезення вантажу, укладання адміністративних договорів тощо), за волею одного з учасників (наприклад, відносини з приводу виконання підлеглим владного розпорядження керівника), а інколи і проти волі одного з учасників таких відносин (наприклад, делікатні відносини з приводу порушення пасажиром правил поведінки на повітряному судні).

Тож, логічно стверджувати, що детермінантою формування адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації в цілому служать їх відповідні матеріально-правові аналоги.

Внутрішня структура адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації, ґрунтуючись на відправних засадах свого родового базису, включає три основних складових елементи, а саме: суб'єкти, об'єкт та зміст.

Суб'єктами адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації насамперед є повноважні органи цивільної авіації (зокрема, це Міністерство інфраструктури України, Державна авіаційна

служба України, галузі, різні фізичні та юридичні особи, у тому числі громадяни та їх об'єднання, органи державної влади, підприємства, організації та установи незалежно від форм власності, органи місцевого самоврядування, інші державні та недержавні формування. Вони беруть участь у таких відносинах з різною метою, повноваженнями, різним правовим статусом.

Об'єктом адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації є всі ті явища і процеси, з приводу яких вони складаються, а саме: поведінка окремих суб'єктів (у тому числі організаційно-владна діяльність уповноважених на те органів та їх посадових осіб, дії окремих фізичних та юридичних осіб-як правомірні, так і неправомірні);-- певні документи, речі певною територією, часом, процесуальними строками, відповідними ситуаціями.

Зміст адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації становить реальна поведінка учасників цих відносин відповідно до їх прав та обов'язків.

Юридичними підставами виникнення адміністративно-процесуальних правовідносин у галузі цивільної авіації служать адміністративно-процесуальні норми, які містяться в різноманітних джерелах. Серед основних вітчизняних нормативно-правових джерел можна назвати насамперед: Повітряний кодекс України від 29 травня 2011р., Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р., окремі закони (зокрема, "Про транспорт" від 10.11.1994р., "Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації" від 20.02.2003р.. Крім вітчизняного законодавства, у цій галузі діє і ряд міжнародно-правових актів, зокрема: Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (1944); Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (1970); Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (1971).

Фактичними підставами виникнення адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації виступають юридичні факти у вигляді окремих діянь (дій або бездіяльності) та подій (явищ матеріального світу, настання яких не залежить від людей). Виникнення більшості адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації викликають правомірні дії суб'єктів цієї галузі, обумовлені необхідністю належного виконання різноманітних завдань і функцій у процесі управлінської діяльності. Вчинення ж різних правопорушень у цій галузі спонукають до виникнення відповідних адміністративно-деліктних процесуальних відносин.

Література:

1. Кузьменко О.В. Адміністративно – процесуальне право України / Підручник / О.В. Кузьменко, Т.О. Гуржій.– К : Атіка, 2008.– 420 с.
2. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес : навч. посіб. / В.Г. Перепелюк.– К : Чернівці, 2008.– 367 с.
3. Бахрах Д.Н. Административное право / Д.Н. Бахрах.– М., 1966.– 354 с.
4. Гуржій Т.О. Адміністративний процес у парадигмі вітчизняного права / Т.О. Гуржій // Вісник прокуратури.– 2007 – № 4.– С. 97 – 103.
5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (енциклопедичний курс): Підручник / О.Ф. Скакун.– Х., 2006.– 703 с.

УДК 347.85 (043.2)

Корольова К. В.,
студентка,

Інститут аеропортів,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Нашинець-Наумова А.Ю., к.ю.н.

ЮРИСДИКЦІЯ ДЕРЖАВИ У СВОЄМУ ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРИ

Юрисдикція держави визначається його територіальним верховенством. Повітряний простір – частина території держави. Його межа являє собою вертикальну площину, що починається від лінії кордону. Відповідно до Конституції і Повітряного кодексу Росії належить повний і виключний суверенітет над її повітряним простором.

Зі сказаного випливає, що користування повітряним простором держави допустимо тільки з його дозволу. З цієї метою між державами укладаються двосторонні угоди про повітряне сполучення. Ці угоди, а також внутрішні акти визначають правила польотів у повітряному просторі держави.

Відповідно до Закону про Державну кордоні перетин кордону допустимо в місцях, що визначаються міжнародними договорами РФ або рішеннями Уряду, які також встановлюють порядок проходження від кордону до пунктів пропуску та у зворотному напрямку. Пунктом пропуску є аеропорт, відкритий для міжнародних польотів. При польоті в повітряному просторі РФ, включаючи транзит, повітряним суднам забороняється посадка в неміжнародного аеропортах, заліт в заборонені для польотів райони.